

De vrijwilligers maken door hun inzet bestaande drempels lager zodat ook anderen betrokken raken bij het gemeenschapsleven.

De toverformule voor participatie

Burgers actief als vrijwilliger betrekken bij het gemeentelijk aanbod is meestal al sterk werk. Als dat lukt met vooral jonge inwoners, dan lijkt de gemeente tegen de stroom in te roeien. Jongeren zijn toch moeilijk tot engagement te bewegen? In Bornem maken ze er dan ook nog een enthousiaste ploeg van. Daarnaast ontstaan er verfrissende initiatieven. In dat enthousiaste klimaat creëert maatschappelijke participatie een voedingsbodem voor beleidsparticipatie. De samenhang is niet toevallig, maar zoals uit de praktijk in Bornem blijkt, essentieel.

TEKST CHRIS PEETERS BEELD GF

Twaalf jaar geleden werd het gemeentelijk zwembad Breeven gerenoveerd. Dit voorjaar ontving Bornem er zijn 2.500.000ste zwemmer. Dit feit divers wekte mijn belangstelling, maar nog intrigerender was de gedrevenheid en de beroepstrots die ik bij Marc Vlogaert, diensthoofd van de sportdienst, opmerkte. Als we samen met

Carolien Peeters van de communicatiedienst aan het praten zijn, blijkt al snel dat het feit van de 2,5 miljoen zwemmers, gemiddeld zo'n 640 badgasten zeven dagen op zeven, helemaal niet het bijzondere is. Het gemeentelijk zwembad is ingebed in een recreatiedomein waarvan ook de sporthal, klimmuur, squashlokalen en een rist buitenterreinen voor

onder meer voetbal, atletiek, skaten en mountainbike deel uitmaken. Er is de voorbije jaren plaats gemaakt om aan sport te doen en dat inspireert blijkbaar de hele gemeente.

De sportdienst zag de mogelijkheden in 1983 toen een eerste gemeentelijk sportkamp begeleid door de sportfunctionaris zelf veertig kinderen wist te boeien. Na drie jaar steevast groeien tekende de sportdienst een eigen monitorenopleiding uit. In 1986 was er nog geen sprake van zulk opleidingsaanbod voor jongeren met een brede sportieve belangstelling en met zin om kinderen en tieners te begeleiden tijdens gemeentelijke sportkampen. De formule was nochtans simpel en combineerde theorie in de voormiddag met praktijk in de namiddag. Tijdens één week paasvakantie wordt zo ook vandaag nog de basis gelegd voor een degelijke monitorenopleiding. In de

theoretische lessen is er aandacht voor groepsdynamiek, EHBO, verkeersopvoeding en de basisregels van enkele

uitgereikt tijdens een feestelijke slotmanifestatie waar de spaghettihotel traditie is geworden.

ruim gerond. Slechts 160 monitoren zijn nodig om de zeven sportkampweken te begeleiden. Tijdens twee parallelle G-sportkampen wordt iedere deelnemer bovendien door een individuele monitor begeleid, zodat ook kinderen en tieners met een beperking ten volle aan het aanbod kunnen participeren. Maar dan nog blijven ruim vijftig monitoren 'werkloos'. Dat stelde de sportdienst voor een luxe probleem. De inzet van monitoren werd uitgebreid naar het aanbod sportieve verjaardagspartijtjes waarvoor voordien medewerkers van de sportdienst zelf in touw waren. In de toekomst zou ook het sportkampaanbod nog kunnen worden uitgebreid, want nog steeds belanden gegadigden op de wachtlijst terwijl toch aan elk kamp zo'n 300 à 350 kinderen en tieners deelnemen.

Het geheim van een succesvol vrijwilligersbeleid schuilt meestal in het gevoel dat de vrijwilligers hebben wanneer het

“ **Het geheim van een succesvol vrijwilligersbeleid schuilt meestal in het gevoel dat de vrijwilligers hebben wanneer het gaat over het 'eigendomsbewijs' van het initiatief.** ”

courante sporten. Gastsprekers met bijzondere expertise over G-sporten met kinderen met een beperking vullen het theoretische gedeelte aan. In de namiddag kunnen de jongeren wat ze hebben opgestoken in praktijk brengen tijdens het sportkamp dat ook in de paasvakantie plaatsheeft. Door de jaren werd de werkwijze uitgepuurd. Een eigen handboek ondersteunt de theoretische lessen. De geslaagde monitoren krijgen een T-shirt waar ze trots op zijn. Het monitor-diploma wordt door de burgemeester

Vrijwilligers als eigenaars

Ieder jaar stuurt de gemeente Bornem alle 16-jarigen een uitnodiging om de opleiding tot sportmonitor te komen volgen. Dit jaar waren er dat 251 en maar liefst 79 onder hen reageerden positief. Een op drie dus, terwijl we van jongeren toch voortdurend horen dat ze zich nauwelijks nog engageren. En de cursus is niet eens gratis: de jongeren betalen 12,50 euro om te mogen deelnemen. Intussen heeft de sportdienst zo de kaap van de tweehonderd actieve monitoren

gaat over het 'eigendomsbewijs' van het initiatief. Voelt het ook wel een beetje aan als 'van ons'? Om dat gevoel te creëren is meer nodig dan een solide organisatie en goede afspraken. Dat draait om cultuur. Hoe spreken we met elkaar? Hoe bereikbaar is het diensthoofd? Staan de beroepskrachten echt open voor de vragen van monitoren en hun kleine onzekerheden? Mag er al eens gelachen worden? En mag dat ook als de burgemeester de brevetten uitdeelt? De interactie tussen die hele diverse groep 'draggers' van deze sportkampen is al lang niet meer een kwestie van de zeven weken sportkamp zelf. Facebook zorgt voor een heel nieuwe interactie het hele jaar door. In een virtuele wereld worden plannen gesmeed voor het grote Spel zonder Grenzen, wordt de aanzet gegeven voor het traditionele sportkampdansje, worden ideeën uitgewisseld voor de jaarlijkse monitorenuitstap. Foto's worden geshared, jong en oud delen tips en tricks, wilde plannen zien het daglicht. Ooit van een *lipdub* gehoord? De monitoren van de Bornemse sportdienst zijn de trotse makers van de enige Vlaamse lipdub op YouTube. (Googel voor dit jonge geweld op 'lipdub sportdienst Bornem').

Niet enkel voor jongeren

Sinds 2008 is er in Bornem een centraal informatiepunt voor vrijwilligerswerk. Anne Dhaens, medewerkster van het sociaal huis, is aanspreekpunt voor de kandidaat-vrijwilligers en de 75 volwassen vrijwilligers die al aan de slag zijn. Vooral de doelgroep 60+ wordt aangesproken. Zij hebben vaak meer vrije tijd nu hun professionele activiteiten achter de rug zijn en de kinderen op eigen benen staan. Vrijwilligerswerk beschouwen ze in Bornem ook als een prima remedie tegen vereenzaming en vaak werkt dit meteen ook dubbel. De vrijwilligers maken door hun inzet bestaande drempels lager zodat ook anderen betrokken raken bij het gemeenschapsleven. Zo worden vrijwilligers ingezet voor de *gezondheidswandelingen*. Ze nemen (vaak oudere) buurtbewoners mee voor een korte wandeling in de directe omgeving. Het halfuurtje de deur uit mist zijn doel niet. Ook

in de bibliotheek, het dienstencentrum, het archief en bij tal van culturele manifestaties wordt de inzet van vrijwilligers gewaardeerd. Wie op die manier mee zijn schouders zet onder de gemeente en haar initiatieven, raakt betrokken bij en begaan met meer dan wat er zich in de eigen voortuin afspeelt. Maatschappelijke participatie is vaak een opstap naar burgerparticipatie.

Met de tent de boer op

Net als vele andere Vlaamse gemeenten kent ook Bornem de klassieke adviesraden en participatie-initiatieven. Toch viel ook in die modellen een methodiek op. Het Bornemse college heeft zich een ruime maar lichte tent aangeschaft. Ze bepalen een datum en een buurt, waarbij ze mikken op een woongebied van zo'n 200 gezinnen. Dan gaat de infodienst aan de slag in overleg met de technische dienst en een cateringfirma. Geen overleg zonder een natje en een droogje: het is een gouden tip. Alle gezinnen krijgen samen met een uitnodiging een vragenlijst over de buurt. OCMW-voorzitter en -diensthoofd, college, zonechef en wijkagent, de verantwoordelijke cel verkeer en de gemeentelijke diensthoofden krijgen wel een uitnodiging maar geen vragenlijst. De buurtbewoners brengen hun voorstellen en vragen vooraf binnen op de infodienst zodat de secretaris en de moderator ze kunnen screenen op impact en haalbaarheid. De meldingskaarten die de voorbije periode uit de betrokken wijk op de infodienst werden binnengebracht, vullen de voorbereiding aan. Een goed voorbereide burgemeester en een beslagen moderator kunnen op de dag van de wijkvergadering meestal een honderdtal burgers verwelkomen. De aangehaalde vragen en problemen zijn thematisch geordend. Een raster ondersteunt de opdeling van 'bescheiden ingreep' over 'toch wel wat overleg nodig' tot 'hier komt gedegen studiewerk bij kijken'. Tijdens de eerste bijeenkomst worden alle aanwezige burgers aangespoord om bij elk voorliggend thema hun inbreng toe te voegen. Pas tijdens een opvolgvergadering zal het beleid met antwoorden komen. Het verslag van de eerste wijkbijeenkomst wordt

voorgelegd aan het college waarna de secretaris in overleg met de diensten een actieplan opmaakt. Per dienst wordt op basis van dit actieplan bekeken of er op de vraag ingegaan kan worden, hoe dit moet gebeuren, wanneer dit kan en of er alternatieve opties denkbaar zijn. Alle genodigden van de eerste buurtavond krijgen een uitnodiging voor de opvolgvergadering. Sommige zaken zijn tegen dan al opgelost. Betrokken bewoners worden dan vooraf al ingelicht. Het college streeft ernaar maar een tweetal maanden te laten verlopen na de eerste wijkbijeenkomst. Elk diensthoofd krijgt de tijd om de verschillende gesignaleerde problemen te behandelen en de gekozen oplossingen te duiden. De bevoegde schepen kan aanvullen. De uitleg bij de gekozen oplossing maakt dat er dikwijls begrip groeit voor beslissingen die eerder het algemeen belang nastreven dan de hinder of het probleem voor de individuele burger wegnemen. De wijkbijeenkomst wordt afgerond met een vraag naar laatste opmerkingen bij de voorliggende plannen. Na een bottom-up werkwijze tijdens de eerste wijkbijeenkomst en de topdown van het gemeentelijk actieplan krijgen de belangstellenden opnieuw op die manier het laatste woord. Waarna het natuurlijk aan het bestuur is om beslissingen te nemen. De aanwezigen krijgen na deze wijkbijeenkomst ook de synthese van de geplande acties.

Op die manier trekt Bornem naar zijn inwoners: met een tent de wijken in. Marc Vlogaert drukt me nog op het hart dat deze manier van werken niet in de plaats komt van andere vormen van beleidsparticipatie. Zijn sportraad was bijvoorbeeld van goudwaarde bij de opmaak van zijn eerste gemeentelijk sportbeleidsplan. Opnieuw mag ik een staaltje beroepseer waarnemen van een enthousiaste sportfunctionaris met een hart voor zijn vak. ■

Chris Peeters is VVSG-stafmedewerker jeugd en sport

➔ Marc Vlogaert, diensthoofd Sport, Bornem, T 03-889 65 00, marc.vlogaert@bornem.be www.bornem.be